

IK LEES GRAAG MET MIER EN MUG

Katrien Vandewoude en Marieke van Ditshuizen (ill.)

Van Halewijck

(door Frederic Vercaemst)

OVER DE MAKERS

Katrien Vandewoude werd op 20 juni 1955 geboren en groeide op in Opwijk. Van zodra ze kon lezen verslond ze boeken. Ze deed heel hard haar best op school, voor elk goed rapport kreeg ze namelijk boeken cadeau. Toen Katrien ontdekte dat er een wereld in geschreven woorden bestond, begon ze zelf verhalen te schrijven. Vanaf de middelbare school hield ze een dagboek bij. Ze schreef ook gedichten, maar alleen voor zichzelf.

Katrien studeerde geschiedenis aan de UGent en werkte een tijdje in de universiteitsbibliotheek. Daarna verhuisde ze met haar man naar Brugge. Vier zonen kregen ze en het huis liep langzaam vol met boeken voor kinderen. Na een tijd sloeg de schrijfkriebel weer in alle hevigheid toe en schreef ze een boek voor kinderen. Haar boeken zijn telkens anders: sommige zijn grappig, sommige ernstig of spannend.

Marieke van Ditshuizen werd op 2 februari 1977 in Rotterdam (NL) geboren. Ze begon pas te illustreren na haar studies. Tijdens een rondreis in Amerika, waarbij ze heel veel tekenende, besloot ze om te doen wat ze heel graag doet, namelijk illustreren.

Marieke volgde geen specifieke opleiding om illustratrice te worden. Ze leerde zichzelf alles aan. Tijdens de kinderboekenillustratiebeurs in Bologna liet ze haar werk zien aan uitgeverij Leopold. Ze mocht onmiddellijk haar eerste prentenboek maken. Dat werd 'Maartje Apenstaartje'. Inmiddels heeft ze meerdere prentenboeken geschreven en van illustraties voorzien.

Voor elke nieuwe opdracht gaat ze op zoek naar het materiaal en de techniek die het beste passen bij de onderwerpen en de sfeer van het boek. Zo werkt ze onder anderen met gepigmenteerde inkt, potlood, stempels en collage. En dit gebruikt ze door te poetsen, vegen, smeren, kwasten, stempelen, knippen en plakken.

1. VOOR HET LEZEN

Laat de kinderen opnoemen welke insecten ze kennen. Wellicht noemen ze de mug en de mier ook op. Laat hen vertellen hoe ze reageren op deze kriebelbeestjes.

- Zijn die dieren nuttig? Wat doen ze in de natuur? Of gaan de lezers ze meteen verdelen?
- Waar denk je aan als je denkt aan de mug? (zoemen, jeuk, niet kunnen slapen van het geluid,...)
- Waar denk je aan als je denkt aan de mier? (zwarte/ bruine diertjes, zijn altijd in groep, zoeken naar zoetheid,...)

Laat het boek zien. Dit boek gaat over Mier en Mug. Het is een verhalenboek over de avonturen van Mier en Mug. Merken de lezers nog andere zaken op. Er staat op 'een groeiboek'.

- Wat zou dit te betekenen hebben? Zou dit boek groeien?

Er staat ook een soort van meetlat op: AVI start, AVI M3 en AVI E3. Misschien hebben de kinderen al gehoord van de AVI-niveaus.

- Hebben de kinderen zelf al een AVI-niveau gekregen in de klas?
- Welke delen van het boek zouden ze al zelf kunnen lezen? En welke delen zullen moeten worden voorgelezen?

Op de kaft van het boek kan je ook zien dat er een luister-cd in het boek zit, waarop het verhaal wordt voorgelezen. Het verhaal wordt voorgelezen door o.a. Véronique De Kock (presentatrice) en Hans Van Cauwenberghe (acteur in o.a. Spoed, De elfenheuvel)

- Vinden de lezers het leuk als er een cd wordt toegevoegd aan een boek?

De kinderen kunnen op deze manier het volledige boek lezen, met de cd op de achtergrond, zonder dat er een volwassene persoon nodig is.

De volledige titel is: Ik lees graag met Mier en Mug.

- Zou dit een saai 'leren lezen' boek zijn?
- Wat vinden de lezers van deze titel?
- Zouden de kinderen een andere, misschien betere, titel kunnen verzinnen?

2. TIJDENS HET LEZEN

Tips bij het voorlezen:

- Maak van het lezen een leuk moment. Zorg voor een rustige plek. Zonder afleiding van tv, muziek, andere (spelende) kinderen,...
- Als de kinderen zelf lezen, ga je het best naast de lezer zitten en volg je in stilte mee. Je kan ook elk om beurt een zin lezen. Je kan ook hardop meelezen, of afwisselen tussen een hoofdstuk voorlezen en een hoofdstuk zelf lezen, ...
- Geef een complimentje als het lezen goed gaat.
- Als de lezers fouten maken, ga je er op een positieve manier mee om. Wijs het fout gelezen woord aan en zeg 'Lees je dat woord nog eens?' Als het nog steeds niet lukt kan je het hak en plak principe toepassen. 'Maan' wordt dan 'm-aa-n'. Het lezen van de letters doe je zoals je ze hoort in het woord zelf.
- Bepaal wat de kinderen zelf kunnen lezen door de 5-vinger-test: als de lezers meer dan vijf woorden fout leest (of niet kan lezen) op de eerste pagina, is dit verhaaltje te moeilijk.
- Je kan de luister-cd opzetten. Op deze manier komt het verhaal helemaal tot leven. Vinden de lezers het leuk om te luisteren naar de luister-cd of lezen ze liever zelf? Naar wat gaat hun voorkeur uit?

In 'Ik ben Mug' en 'Ik ben Mier' leer je de dieren beter kennen. Beide dieren weten heel goed hoe ze in elkaar zitten. Vul samen met de kinderen een identiteitskaart in van beide dieren. De antwoorden zijn te vinden in het boek, andere antwoorden zullen de kinderen, in consensus, zelf moeten bepalen. Als uitsmijter kunnen ze hun eigen identiteitskaart invullen. In de fotokader tekenen ze dan zichzelf of kleven ze een foto van zichzelf.

- Merken de kinderen op dat de dieren zichzelf kunnen en mogen zijn. Iedereen is uniek! Waar zijn de kinderen uniek in?

3. NA HET LEZEN

Thema's uit het verhaal

Knuffel

Mier heeft een kluit zoals een kind een knuffel. (Mieren lopen vaak ijverig heen en weer met bolletjes aarde). De kluit is voor haar rustgevend, ze kan hem liefkozen, tegelijk gebruikt ze die om haar schoonmaakwoede op bot te vieren.

- Hebben de kinderen ook nog een knuffel? Laat hen hierover vertellen.

Heimwee

In 'Toen en nu' gaat het over heimwee.

- Weten de lezers wat dit is? Hebben ze dit al eens meegemaakt?
- Hoe voel je je dan? Hoe kan je dit oplossen?

Wanneer Mier terug gaat naar haar mierenfamilie blijkt het toch niet meer te zijn zoals het vroeger was. De heimwee is verdwenen en er blijft een soort van teleurstelling over.

- Kunnen de kinderen dit gevoel delen? Is dit altijd zo?

(Ook *Tijs en de Eenhoorn* gaat over heimwee!)

Vriendschap

In elk verhaal staat de vriendschap tussen de verschillende dieren voorop.

- Hebben de kinderen ook een beste vriend?
- Is er soms ruzie? Wordt deze snel opgelost?
- Is er al eens een vriendschap op de klippen gelopen?

Mier en Mug hebben vaak ruzie, over kleine zaken. Ze begrijpen elkaar niet altijd, omdat ze andere dieren zijn, maar ze zijn toch twee handen op één buik.

- Herkennen de kinderen dit? Laat de kinderen hierover vertellen.

Mier en mug

- Hoe zijn Mier en Mug getekend? Met zwarte lijnen en bollen krijgen de dieren hun vorm. Probeer samen met de kinderen de dieren na te tekenen.
- Worden de Mier en Mug als dieren voor gesteld? Of hebben ze ook menselijke trekken? Zo zie je Mier op 2 poten lopen net als een mens en heeft hij een bloem als koksmuts op. Kan je nog dergelijke voorbeelden vinden in het boek?

Illustraties

- Hoe zou de illustrator de tekeningen gemaakt hebben (zie verder interview met illustrator)
- Zien de planten en bomen er echt uit?
- Hebben jullie gezien hoe mooie luchten ze kan tekenen (bv. p.22, 44-45, 52-53, 90-91,94-107, 136-150)?

Aan de slag

Minituintje in doosje

Materiaal:

- Leeg cd doosje
- Potgrond
- Graszaadjes (of tuinkers)
- Verf of zwarte inkt

- Neem een leeg cd doosje. Breng in het doosje potgrond aan en zaai de zaadjes zoals op de afbeelding hiernaast.
- Maak de grond vochtig, zodat de zaadjes kunnen groeien.
- Kleef het doosje goed dicht.
- Op het doosje kan je een mug en mier (en eventueel andere kriebeldiertjes) schilderen of tekenen met inkt.
- Na een aantal dagen zal het gras beginnen groeien.

De draad

Materiaal:

- Verschillende stukken draad, touw of wol

- Zet de kinderen per 2, bepaal wie de spin is en wie de mier.
- De spin geeft de draad aan de mier. Laat de spin de mier leiden.
- Welke mier durft dit met de ogen dicht? Durven de spin en de mier ook lopen?
- Wissel eens van rol.

Dit spel kan de aanleiding zijn om het thema 'Vertrouwen op elkaar' in te leiden.

- Wat is vertrouwen? Hoe kan je dit woord uitleggen?
- Is het moeilijk om op elkaar te vertrouwen?
- Wat kan je iemand toevertrouwen? Een geheim? Iemand iets laten organiseren/regelen zonder dat je je zorgen erover moet maken?
- Heeft iemand als eens het vertrouwen geschonden? Hoe kan je dit weer goed maken?

Bewegen met Mug

Materiaal:

- Snelle en rustige muziek + audiospeler

- Mug houdt van snel bewegen. Hij vliegt van hier naar daar.
- Zet snelle muziek op en doe enkele activerende bewegingen voor. In 'Net' maakt mug bv. ook enkele acrobatische bewegingen of laat de kinderen springen, heen en weer stappen...
- Zorg ook voor rustige muziek om de kinderen weer tot rust te brengen.

Leuke duo's

Materiaal:

- Tekenmaterialen

- Mug en Mier zijn een leuk duo. Kunnen de kinderen andere leuke duo's verzinnen?
- Laat hen deze duo's tekenen of laat hen er over vertellen.
- Kunnen ze een verhaaltje verzinnen met het nieuwe duo in de hoofdrol?

4. DE AUTEUR EN ILLUSTRATOR ZELF AAN HET WOORD

Katrien Vandewoude

Wat was je reactie toen je hoorde dat het boek was genomineerd?

Verwonderd en blij was ik toen ik hoorde dat het boek was genomineerd. Nooit gedacht dat Mier en Mug de Kinderjury gingen halen. Blij dat veel mensen over hen gaan lezen.

Hoe is het boek tot stand gekomen?

Volwassenen denken aan insecten meestal in termen van verdelgen, maar voor kinderen zijn ze fascinerend. In zag (mijn eigen) kinderen in de tuin geboeid naar de kleine diertjes kijken en herinnerde me gelijk mijn kindertijd. Hoe Mier en Mug in mijn hoofd opdoken weet ik niet precies meer. Maar ik weet wel nog hoe ik me klein maakte en in hun wereld probeerde binnen te gaan. Boeiend was het om alles vanuit het standpunt van een insect te bekijken.

Mier en Mug zijn uiteraard vermenselijkt. Mier, de vlijtige (zoals mieren zijn), altijd bezig, en Mug dromerig, hij kan genieten van het leven. Beslissen om altijd bezig te zijn of af en toe tijd te maken is voor

veel mensen een moeilijke evenwichtsoefening. Het creëert een interessante spanning. Mier en Mug hebben, zoals vaak bij schrijvers het geval is, ook splinters van mijn 'eigen ik'. Eens de hoofdfiguren een gezicht hadden gekregen merkte ik dat er stof was voor verschillende verhalen.

Vaak zijn boekjes voor eerste lezers dun en in een wip uit. Ik zag meer iets in de zin van een meegroeiboek, een verhalenbundel. Verhalen die afzonderlijk kunnen gelezen worden en die toch een rode draad hebben: Mier en Mug ontmoeten elkaar en worden buren. Samen maken ze kennis met andere insecten. En dat alles met een lettergreepige woordjes.

Ik begon te schrijven...

Bij de tweede keer dat ik de verhalen aan een uitgeverij aanbood was er interesse: Abimo zag iets in het idee van Mier en Mug en in het concept van het meegroeiboek. Alhoewel bij hen vooraf niet ingepland, wilden ze toch graag een dergelijk boek uitgeven. Maar de verhalen die ik had voorgesteld moesten herwerkt worden en beantwoorden aan strenge AVI-normen. Het was vaak niet gemakkelijk om mijn oorspronkelijke idee met een veel kleiner arsenaal aan woorden te vertellen. (Wellicht ben je vertrouwd met de AVI regels. Dan begrijp je vast mijn frustratie als ik bijvoorbeeld op niveau AVI M3 net een mooi woord heb gevonden maar dan merk dat het twee medeklinkers vooraan heeft en twee achteraan terwijl maar een vooraan en twee achteraan mag of omgekeerd) Soms voelde het alsof ik 'letterlijk' de mond gesnoerd was. Maar aan de andere kant vormde het ook een enorme uitdaging: een verhaal vertellen dat spannend en zinnig is met weinig woorden. Het overbodige werd al veel sneller geschrapt. Het resultaat was een meer pure tekst.

Voor jonge kinderen, die nog maar weinig woorden kunnen lezen, zijn tekeningen enorm belangrijk. Bij het schrijven hield ik er voortdurend rekening mee hoe je bepaalde scènes in beeld kunt brengen. Ik gaf per scène vrij nauwkeurige aanwijzingen voor de illustrator (o.a. insecten moeten opgaan in hun natuurlijke omgeving en zo weinig mogelijk 'menselijke' accessoires hebben: bvb een hangmat kan maar dan wel een van gras) Ik hechtte ook veel belang aan de mimiek van de personages. Uiteraard heeft Marieke van Ditshuizen het boek op haar eigen manier geïllustreerd en er een originele toets aan gegeven. Prachtig! Schitterende natuurlijke kleuren. Bij elke bladzijde droom je weg in de wereld van Mier en Mug.

Eens het boek klaar was besloot uitgeverij Abimo de tekst te laten inspreken door ervaren stemacteurs en bijpassende muziek te laten componeren. Dit is een enorme meerwaarde. Kinderen die nog niet kunnen lezen (derde kleuter, begin eerste leerjaar) worden geprikkeld om het te leren. Oudere kinderen kunnen meegenieten. Volwassenen beleven er ook plezier aan, hoop ik toch. Het boek is een totaalervaring waar je heerlijk rustig van wordt, al zeg ik het zelf. En rustig worden is in deze drukke tijden net heel belangrijk.

Heb je nog een persoonlijk woordje voor de juryleden?

Ik beleefde veel plezier aan het schrijven van Mier en Mug. Ook veel plezier gewenst aan de lezers van het boek. Geniet tegelijk van de tekst, de tekeningen, de muziek en de levendige stemmen. Ik hoop dat jullie er stil van worden. En dat jullie het boek nog vele keren opnieuw gaan lezen en beleven.

Marieke van Ditshuizen

Wat was je reactie toen je hoorde dat het boek was genomineerd?

Eerst verbaasd toen verrast en gelijk daarna heel blij.

Zitten er leuke weetjes of anekdotes in de tekeningen?

Vooral leuke weetjes over het maakproces: ik had net mijn tweede kindje gekregen toen de uitgeverij vroeg of ik het boek wilde illustreren.

Een deel van de tekeningen is in San Francisco gemaakt toen we daar met het hele gezin twee maanden woonden.

De tekeningen zijn op wel vier verschillende plekken gemaakt: thuis, in San Francisco, in het oude Shell Laboratorium in Amsterdam op 2 verschillende werplekken.

Welke techniek gebruikte je precies om je illustraties te maken?

Heel veel technieken: collage, stempels, pen en inkt, gepigmenteerde inkt en potlood

Heb je nog een persoonlijk woordje voor de lezers/juryleden?

Ik hoop dat jullie net zo van de avonturen van Mug en Mier genieten als ik heb gedaan tijdens het tekenen ervan. Het zijn voor mij echte persoontjes geworden met wie je meeleeft als ze plezier of verdriet hebben en gekke, domme of leuke dingen doen. En ik gun iedereen een vriendschap als die van Mug en Mier.

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken lezen we' en dan op de groep en het boek in kwestie.